

Nº 13/1963.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y r e l -
s e s framställning till Ålands landsting med
förslag till landskapslag angående ändring av
landskapslagen om kommunalförvaltning i Marie-
hamns stad.

I riket utfärdades den 21 december 1962 en lag om ändring av kommunal-
lagen (FFS 616/62). De gjorda ändringarna rör främst överföring av full-
mäktiges befogenheter såväl till kommunalstyrelsen som till kommunala
nämnder. Vissa ändringar avse ett förenhetligande av statsövervakningen
av kommunerna. Dessutom har ändringar införts om nämndernas beslutande-
rätt och mandattid, fullmäktiges sammanträden, underställande av beslut,
som avser upptagande av lån ur statsmedel, valbarhet för årsrevisorer
och inventeringsmän samt underställningsförfarandet.

I landskapet har kommunalförvaltningen reglerats skilt för Mariehamns
stad genom landskapslagen den 26 mars 1961 (4/61) och skilt för lands-
kommunerna genom landskapslagen den 18 april 1956 om kommunalförvaltning
i landskommunerna i landskapet Åland (16/56). På grund härav och då de
nya stadgandena i riket till en del äro av sådan art, att deras införande
i kommunallagen för landskommunerna icke är påkallat, överlämnas förslag
om påkallade ändringar i landskapslagstiftningen i skilda framställningar.

I samband med detta ändringsförslag har också den i riket den 19 maj
1961 antagna ändringen av kommunallagen (FFS 257/61) beaktats. Denna
ändring avser närmast förfarandet vid åtgärd på grund av sådan anmärkning
i den kommunala revisionen, som enligt fullmäktiges beslut skall vidta-
gas för bevakande av kommuns rätt och fördel. Ändringen berör 94 och 95
§§ i kommunallagen för Mariehamn.

I riket har kommunallagen ändrats också genom en lag av den 13 juli
1962 (FFS 373/62). Denna ändring gäller stadgandena om tilläggsbudget i
kommun och om skattörets beräkande. Landskapsstyrelsen anser denna lag-
stiftningsåtgärd icke påkalla ändring av kommunallagen för Mariehamn.

Stadgandet i 7 § i förslaget omfattar en rätt långtgående delegerings-
rätt för stadsfullmäktige. Det förefaller osannolikt att den fullt ut
skulle utnyttjas i Mariehamns stad, då den i riket genomförda delegerings-
rätten uppenbarligen tager sikte på förhållandet i landets största städer,
där ansvällningen av stadsförvaltningen nödvändiggör en fördelning av be-
slutanderätten i detaljfrågor på nämnder, ämbetsverk och tjänstemän. Då
det likväl synes vara riktigt att staden själv får reglera fördelningen
av beslutanderätten, har stadgandet fått en utformning, som möjliggör
detta i den utsträckning praktiska möjligheter föreligga inom stadsför-
valtningen. Såsom en följd av möjligheten att delegera beslutanderätten
måste vissa detaljstadganden om ärendenas behandling i stadens nämnder

och av stadens tjänstemän tillkomma.

Nämndernas mandattid är i Mariehamn mycket varierande. Då ett allmänt stadgande i denna fråga saknats, har det i ettvart fall blivit beroende av stadganden i reglementen och instruktioner eller av stadsfullmäktiges beslut vid val. För att underlätta övergång till ett mera enhetligt system är ett allmänt stadgande om mandattiden behövt. I samband härmed har också frågan om mandattidens sammanfallande med fullmäktiges mandattid prövats. Ett successivt ersättande av medlemmarna i nämnd genom nyval varje år av en viss del av nämndens medlemsantal är otvivelaktigt ägnat att främja en viss kontinuitet i nämndens arbete. Å andra sidan torde det inom en stadgad kommunalförvaltning finnas föga risk för att alla medlemmar utbytas på en gång i en nämnd även om möjlighet därtill finnes. Ehuru olika meningar framförts inom stadsstyrelsen på denna punkt, då ärendet behandlades där för avgivande av utlåtande över lagförslaget, torde den allmänna inställningen dock vara den, att stadgandena om val av nämndernas medlemmar icke borde ändras i sådant avseende. Med denna uppfattning kan den principen förenas, att nämndernas och fullmäktiges mandattider sammanfalla och alltså de nyvalda fullmäktige utse medlemmar i samtliga nämnder omedelbart efter tillträdet till stadsförvaltningen.

Stadgandena om kommunala fonder och donerad egendom ha varit stränga såtillvida, att kommun icke haft möjligheter att ändra fondernas ändamål eller principerna för utnyttjande av donerad egendom. Genom inflationen och vissa förvaltningsområdets stora tillväxt i ekonomiskt avseende har i en del fall fonder blivit betydelselösa och donerad egendom icke kunnat utnyttjas för avsett ändamål. Enligt förslaget (75 §) skall staden ha möjlighet att genom sammanslagning av fonder eller avvikelser från förvaltningsbestämmelserna utnyttja sådana medel och sådan egendom på ett lämpligare sätt.

Stadgandena om förfarandet i det fall, att stadens redovisare skall ställas till ansvar på grund av framställd anmärkning, har utvecklats och preciserats (95§).

Redan tidigare har det varit stadgat i vissa lagar, att av kommun upptaget lån ur landskapsmedel skall behandlas annorlunda än andra lån såtillvida, att beslutet om lånets upptagande icke behöver underställas. Ett allmänt stadgande i denna riktning har även funnits för det fall att kommun har rätt till lån ur statens eller landskapets medel. Detta stadgande har i rikets kommunallag ersatts med ett mera vidsträckt stadgande och motsvarande stadgande föreslås infört i 96 § gällande lån ur såväl statens som landskapets medel.

-3-

För underställande har gällt, att underställt beslut skall fastställas oförändrat eller fastställelse vägras, såvitt icke annorlunda är stadgat. Detta kan i enskilda fall visa sig opraktiskt, varför stadgandet ändrats så, att justerande rättelse må införas i fastställt beslut. Över beslut, innefattande vägrad fastställelse, skall utom stadsfullmäktige också stadsstyrelsen ha rätt att anföra besvär. Detta tillägg är uppenbarligen motiverat av, att det annars vore nödvändigt att sammankalla stadsfullmäktige enbart för att taga del av beslut och besluta om besvär, om fataljetiden löper under en tid, då stadsfullmäktige icke annars skulle ha sammanträtt.

Med hänvisning till det ovan anförda får landskapsstyrelsen vördsamt förelägga Landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av landskapslagen om kommunalförvaltning i Mariehamns stad.

I enlighet med Ålands landstings beslut ändras 7, 21, 25, 26, 27, 44, 45, 65, 66, 74, 75, 90, 94, 95, 96, 99, 100, 101 och 106 §§ landskapslagen den 28 mars 1961 om kommunalförvaltning i Mariehamns stad (4/61) såsom följer:

7 §.

I reglemente för stadsstyrelsen, i annat reglemente eller instruktion må bestämmas om överföring av stadsfullmäktiges beslutanderätt i däri angivna ärenden på stadsstyrelsen eller stadens nämnd. Beslutanderätten i ärenden, vid vilkas avgörande kvalificerad majoritet erfordras eller som uttryckligen enligt lag skola avgöras av stadsfullmäktige, må likväl icke sålunda överföras.

I stadsstyrelsen och stadens nämnder må genom reglemente eller instruktion inrättas avdelningar, sektioner eller byråer för beredning och expediering av ärenden av visst slag. Angående avdelning och sektion gäller i tillämpliga delar, vad om stadsstyrelsen eller stadens nämnd är stadgat.

Ovan i 2 mom. nämnd avdelning eller sektion, eller stadsdirektören, ledamot eller tjänsteinnehavare i stadsstyrelsen eller ordförande, ledamot eller tjänsteman i stadens nämnd må, försåvitt icke annorlunda är stadgat, i reglemente eller instruktion meddelas rätt att avgöra på stadsstyrelsen eller stadens nämnd ankommande mindre betydelsefulla ärenden, som nämnas i reglementet eller instruktionen. Ärende, som gäller framställning till stadsfullmäktige eller verkställighet av stadsfullmäktiges beslut, skall dock behandlas vid stadsstyrelsens sammanträde. Framställ-

-4-

ning i ärende, vari stadsfullmäktige skola besluta, skall likaså behandlas vid sammanträde med stadens nämnd.

21 §.

Fullmäktige må icke företaga ärende till behandling eller däri fatta beslut, om ej minst två tredjedelar av fullmäktiges hela dåvarande antal äro närvarande.

Stadsstyrelsen är beslutför, då mera än hälften av antalet medlemmar är tillstädes. Lag samma vare om nämnd, såframt icke annorlunda är stadgat.

25 §.

Vid stadsfullmäktiges, stadsstyrelsens och nämnds sammanträden skall föras protokoll av stadssekreteraren eller av annan härtill utsedd person

Protokollet underskrives av ordföranden och kontrasigneras av den, som fört detsamma.

Protokollet justerat antingen genast eller vid följande sammanträde eller av tvenne för var gång utsedda medlemmar, som jämväl då underskriva protokollet. Om justeringsman icke godkänner protokollet, skall det justeras vid följande sammanträde. För omedelbar justering fordras enhälligt beslut.

Över beslut, som med stöd av 7 § 3 mom. fattas av ordförande, ledamot eller tjänsteman i stadsstyrelsen eller stadens nämnd, skall föras protokoll.

26 §.

Sedan stadsfullmäktiges protokoll blivit justerat, skall protokollet, till vilket fogats anvisning om det sätt, på vilket ändring i däri nämnda beslut skall sökas, på förut kungjord dag hållas tillgängligt för allmänheten på stadskansliet. Lag samma vare om stadsstyrelsens protokoll.

På i 1 mom. stadgat sätt kan också i nämnd fört protokoll hållas tillgängligt för allmänheten, om nämnden eller dess ordförande med hänsyn till sakens beskaffenhet anser det erforderligt eller för att beslutet måtte vinna laga kraft.

Vad i 1 mom. är stadgat om stadsstyrelsens och i 2 mom. om nämnds protokoll, äge motsvarande tillämpning på protokoll, som nämnes i 25 § 4 mom.

27 §.

Angår stadsfullmäktige, stadsstyrelsen eller nämnd fattat beslut någon enskilt och kan han på denna grund anföra besvär över beslutet, skall det bevisligen delgivas honom genom utdrag ur protokollet jämte anvisning om huru ändring i beslutet sökes. Den, som verkställt delgivningen, bör på protokollsutdraget anteckna dagen för tillställandet jämt

sitt namn, yrke och adress.

Om sättet för delgivning av övriga beslut, som röra enskild person, kan bestämmas i reglemente eller instruktion.

Sådant beslut av stadsfullmäktige, varöver annan kommun äger rätt att anföra besvär, skall medelst protokollsutdrag delgivas denna kommun. Lag samma vare, såvitt ej annorlunda är stadgat, i motsvarande fall om beslut av stadsstyrelsen och nämnd.

Vad i denna paragraf är stadgat, lände till efterrättelse även i fråga om beslut, som nämnas i 25 § 4 mom.

44 §.

För val av ordförande och viceordförande samt för bestämmande av sättet för delgivande av kallelse till sammanträde ävensom för val av medlemmar i stadsstyrelsen och personer till de kommunala förtroendeuppdrag, som vid årsskiftet blivit lediga, sammankomma fullmäktige första helgfria dag i Januari månad klockan 18. Den till åren äldste av fullmäktige leder härvid förhandlingarna till dess ordförande och viceordförande blivit valda.

45 §.

Stadsfullmäktige sammanträda dessutom åtminstone

1) i januari för val av i 90 § nämnda årsrevisorer och ersättare för dem;

2) senast i juni för behandling av berättelserna över föregående års förvaltning, för fastställande av bokslutet och beviljande av ansvarsfrihet;

3) senast i september, då förslag uppgöres angående uttaxering per skattöre enligt lagen om förskottsuppbörd, och vid behov, enligt vad där- om är särskilt stadgat, val av vederbörligt antal ledamöter i skatte- och prövningsnämnderna samt ersättare för envar av dem förrättas; samt

4) i december, då stadens budget för följande år bör godkännas.

65 §.

Stadsstyrelsen till biträde må fullmäktige tillsätta under styrelsens inseende stående nämnder.

Nämndernas medlemmar utses av stadsfullmäktige på tre år, där icke annorlunda är stadgat i lag, reglemente eller instruktion. Är mandattider för i lag påbjuden eller annan nämnd tre år, begynner den samtidigt som fullmäktiges mandattid.

För varje nämnd skall stadsstyrelsen för ett år i sänder utse stadsdirektören eller någon av sina ledamöter att företräda densamma i nämnder.

66 §.

Nämnds beslut bör underställas stadsstyrelsens prövning, då styrelsen

-6-

eller stadsdirektören sådant yrkar. Härvid äger stadsstyrelsen, såframt densamma icke kan godkänna beslutet för verkställighet, själv avgöra ärendet eller återförvisa det för ny behandling.

Vad i 1 mom. är sagt, gäller icke lagbestämda nämnders i sådana ärenden fattade beslut, vilka jämlikt lag eller förordning hänskjutits till deras avgörande, ej heller beslut av nämnd, då underställande är i reglemente eller instruktion förbjudet.

På beslut, som med stöd av 7 § 3 mom. fattats av ordförande, ledamot eller tjänsteinnehavare i stadsstyrelsen eller stadens nämnd, äge vad i 1 och 2 mom. är stadgat motsvarande tillämpning.

74 §.

Staden må genom beslut av fullmäktige grunda fasta fonder. Stadsfullmäktige skola därvid för fonden antaga stadgar, innefattande föreskrifter angående fondens ändamål och förkovran samt placeringen och användningen av dess medel ävensom fondens förvaltning i övrigt. Beslut av fullmäktige om grundande av fond, om godkännande eller ändring av fondens stadgar eller om fondens upplösande bör underställas landskapsstyrelsen för fastställelse.

75 §.

Äger staden jord eller annan egendom, som av staten, landskapet eller enskild blivit till staden donerad, skall vid dess förvaltning iakttagas, vad i donationsurkunden är förordnat.

Då det på grund av ändrade förhållanden eller av annan orsak befinnes nödigt, må vid förvaltningen av fond, som bildats av donerad eller testamenterad egendom, avvikelse ske från överlåtelsehandlingens bestämmelser. Är fondens fortgående nyttjande för det föreskrivna ändamålet omöjligt eller till följd av tillgångarnas ringa belopp eller eljest uppenbart onyttigt, må fondens ändamål/eller ^{ändras} fonden sammanslås med annan fond, varvi för den sammanslagna fonden skall efter behov angivas nytt ändamål, eller ock må fonden indragas. Fondens nya ändamål må icke väsentligt avvika från det ursprungliga ändamålet eller från de sammanslagna fondernas ändamål.

Angående ovan i 2 mom. avsedd åtgärd besluta stadsfullmäktige. Beslutet skall underställas landskapsstyrelsen för fastställelse.

Vad i 2 och 3 mom. är stadgat om fond skall i tillämpliga delar gälla även i 1 mom. avsedd annan lös egendom.

90 §.

För granskningen av förvaltningen och stadens räkenskaper för det löpande året utses, enligt stadsfullmäktiges beslut, minst tre årsrevisorer samt lika antal ersättare för dem. Till årsrevisor kan utses även utom staden bosatt person, såframt han därtill samtycker.

-7-

Verkställande av fortlöpande revision må av stadsfullmäktige uppdragas åt en av fullmäktige tillsatt och dem omedelbart underordnad ständig revisor. De handlingar, som tillkommit vid av denne verkställda revisioner, skola tillhandahållas årsrevisorerna.

Stadens förtroendeman eller tjänsteinnehavare, som är i 95 § avsedd redovisare, må icke utses till årsrevisor eller årsrevisorsersättare.

94 §.

Av fullmäktige särskilt utsedda inventeringsmän skola, med ledning av uppgjorda förteckningar över stadens gemensamma egendom i löst och fast, årligen före den 1 april granska den lösa egendomen samt minst vart tredje år anställa besiktning på den fasta egendomen för utrönande av egendomens tillstånd och förvaltning. Inventeringsmännen för såväl den lösa som den fasta egendomen skola avgiva berättelse till fullmäktige angående värden av egendomen och framställa förslag om förbättringar, som av dem befinnes nödiga. Sådan berättelse skall givas till årsrevisorerna före den 1 maj.

Yppas vid granskning av den lösa egendomen eller vid besiktning av den fasta egendomen vanvård eller förskingring eller annan felaktighet skall anmärkning därom framställas i revisionsberättelsen.

Till inventeringsman för fast eller lös egendom må icke utses i 95 § avsedd redovisare.

95 §.

På stadsfullmäktige ankommer att besluta, huruvida av årsrevisorerna eller inventeringsmännen för den lösa eller fasta egendomen framställd anmärkning må förfalla eller om med anledning därav åtgärd för bevakande av kommunens rätt och fördel bör vidtagas mot redovisare. Detsamma gäller anmärkning, som framställts i berättelse av utskott, som av fullmäktige tillsatts för granskning av förvaltningen.

Med redovisare avses i 1 mom. tjänsteinnehavare eller förtroendeman, som besluter angående utgift eller inkomst för staden eller deltagar i fattandet av sådant beslut eller till betalning godkänner utgift eller till mottagande inkomst eller som innehar penningmedel eller annan stadens tillhörig egendom eller som erhållit i uppdrag att bevaka stadens ekonomiska intressen, eller att övervaka förvaltningen av dess egendom eller räkenskapsföringen. Såsom redovisare betraktas dock icke medlem av fullmäktige, årsrevisor eller inventeringsman för den lösa eller fasta egendomen.

Skall icke till följd av anmärkning mot räkenskaperna och förvaltning åtal med stöd av 72 § mot redovisare väckas inför domstol eller beslutes icke annars om väckande av åtal, skall på anmärkningen grundat ersätt-

ningskyrkande framställas hos länsstyrelsen inom två år från det den berättelse, där anmärkningen framställts, föredragits för fullmäktige. Har staden genom felaktigt förfarande tillskyndats skada och är skadan vållad av redovisare, må länsstyrelsen förplikta honom att ersätta skadan. Har ersättningsyrkande icke hos länsstyrelsen anförts inom den ovannämnda tiden, går kommunen förlustig sin rätt att erhålla ersättning av redovisaren, såvida icke ersättningsskyldigheten grundar sig på brott, som ej är ringa. Yrkande bör i så fall framställas vid domstol.

96 §.

Stadsfullmäktiges beslut skola för att vinna gällande kraft underställas landskapsstyrelsens prövning och fastställelse, då besluten angå

1) försäljning, pantförskrivning eller utbyte av sådan staden tillhörig fastighet, som genom gåva eller testamente tillfallit densamma och för visst ändamål, som avser stadens gemensamma nytta, blivit anslagen ävensom överesnkommelse eller förlikning, verkande till ändring eller inkränkning uti den rätt, kommunen till sådan fastighet äger;

2) upptagande av lån, ställt på längre återbetalningstid än fem år, likväl icke lån, som beviljas staden ur statens eller landskapets medel;

3) borgen av staden;

4) förslag till nya eller förhöjda avgifter på den allmänna rörelsen, såsom väg-, bro-, hamn- och färjpenningar m.fl. sådana;

5) allmänna föreskrifter till befrämjande av sedlighet, hälsovård samt ordning och säkerhet i staden;

6) ändring av stadsplan och tomtindelning där sådant är särskilt förutsatt, samt byggnads- och brandordningen ävensom fastställelse eller ändring i reglementen för stadsstyrelsen, socialnämnden och brandnämnden; samt

7) påläggande av eller förändring uti avgifter för särskilt behov, avsedda att utgå under flere än fem år.

Beslut, som bör underställas landskapsstyrelsens prövning, insändes med bevis om att beslutet vunnit laga kraft genom stadsstyrelsen jämte dess i ärendet avgivna yttrande. Sådant beslut skall av landskapsstyrelsen fastställas oförändrat eller ogillas, därest icke annorlunda är särskilt stadgat. I beslutet må dock företagas justerande rättelser. Vägras fastställelse, uppgive landskapsstyrelsen skälen därtill, och är det stadsfullmäktige och stadsstyrelsen obetaget att över vägrad fastställelse anföra besvär i högsta förvaltningsdomstolen.

Därest beslut, som skall underställas, icke inom ett år efter det beslutet fattats tillställts vederbörande myndighet, har beslutet förfallit.

99 §.

Angående rätt att anföra besvär över stadsstyrelsens beslut, så ock

därom, i vilken ordning sådant må ske och vad därvid bör iakttagas, vare, där icke annorlunda är stadgat, i tillämpliga delar gällande vad i 97 och 98 §§ är stadgat om sökande av ändring i fullmäktiges beslut.

Vad i 1 mom. är stadgat äge motsvarande tillämpning på besvär över beslut, som med stöd av 7 § 3 mom. fattats av stadsdirektör eller ledamot i stadsstyrelsen.

100 §.

Därest icke särskilt stadgats om ändringssökande i nämnds beslut, får besvär över beslutet anföras hos stadsstyrelsen. Härvid är i tillämpliga delar gällande, vad i 97 och 98 §§ stadgas om ändringssökande i stadsfullmäktiges beslut.

Vad i 1 mom. är stadgat, äge motsvarande tillämpning på besvär över beslut, som med stöd av 7 § 3 mom. fattats av ordförande eller ledamot i nämnd samt stadsstyrelsen eller nämnd underställd tjänsteinnehavare.

101 §.

Förordnas med anledning av besvär över fullmäktiges, stadsstyrelsens eller nämnds beslut, att vederbörande skall höras, bör länsstyrelsen beroende på ärendets art översända handlingarna till stadsstyrelsen eller till nämnden, som bör befordra den avgivna förklaringen till länsstyrelsen inom en av denna utsatt tid. Stadsstyrelsen må inom de i dess reglemente angivna gränserna avgiva förklaring på fullmäktiges vägnar.

106 §.

Såvitt annat icke är stadgat, kan stadsfullmäktiges, stadsstyrelsens och nämnds beslut verkställas, innan beslutet vunnit laga kraft, därest icke ändringssökande genom verkställigheten bleve onyttigt eller den myndighet, som på grund av besvär handlägger ärendet, förbjuder dess verkställighet.

Vad i 1 mom. är stadgat, äge motsvarande tillämpning på beslut, som med stöd av 7 § 3 mom. fattats av stadsdirektör, ledamot eller tjänsteinnehavare i stadsstyrelsen eller ordförande, ledamot eller tjänsteinnehavare i stadens nämnd.

Sådan i lag påbjuden eller annan nämnds mandattid, som omfattar tre år, utlöper vid utgången av år 1963.

Stadgandet i 95 § må icke tillämpas på anmärkningar, avseende förvaltningsår före året 1961.

Mariehamn, den 7 mars 1963.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd Hugo Johansson

Lagberedningssekreterare

Rolf Sundman.